

Міжнародний гуманітарний університет
Факультет мистецтва і дизайну
Кафедра музичного мистецтва та звукорежисури

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Ритмічне сольфеджіо

Галузь знань	<u>02 «Культура і мистецтво»</u>
Спеціальність	<u>025 «Музичне мистецтво»</u>
Назва освітньої програми	<u>Музичне мистецтво</u>
Рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський) рівень</u>

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
доцент кафедри музичного мистецтва та звукорежисури, к.мист., доцент Каплун Тетяна Михайлівна	067-782-91-45	tat_kap@i.ua

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Ритмічне сольфеджіо – важлива вибіркова дисципліна музично-теоретичного блоку для артистів-вокалістів джаз-естради. Опанування компонентами цього предмета дає можливість майбутнім виконавцям оволодіти професіональними навичками стосовно відтворення музичного тексту досить високого рівня складності, насамперед – у метро-ритмічній точності виконання вправ і музичних творів, а також у здобутті навичок читання з лист, написання диктанту та виховання метро-ритмічного слуху, враховуючи необхідність професійного оволодіння метро-ритмікою естрадно-джазового вокалу з його підвищеною складністю.

Метою ритмічного сольфеджіо як навчальної дисципліни є насамперед формування, розвиток навичок і музично-технічних прийомів вокального відтворення музичного тексту, а також його метро-ритмічних елементів.

**2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ
ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ**

У процесі реалізації програми дисципліни «Ритмічне сольфеджіо» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК12. Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.

СК11. Здатність оперувати професійною термінологією у виконавській, імпровізаційній та звукорежисерській роботі.

Навчальна дисципліна Ритмічне сольфеджіо забезпечує досягнення програмних **результатів навчання (РН)**, передбачених освітньою програмою:

РН11. Застосовувати теоретичні знання та навички у творчій практичній діяльності.

РН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

1. На понятійному рівні – основні категорії, поняття та їх визначення з курсу, зміст предмету «Ритмічне сольфеджіо» та його структуру, особливості його норм та інститутів.
2. Правильного і професійного застосування у вокально-виконавській діяльності елементів ритмічного сольфеджіо.

Уміння:

3. Чисто інтонувати при співі метро-ритмічних елементи музичної мови та музичні твори різних стилів і епох (одноголосні та багатоголосні у вокальному ансамблі та за допомогою фортепіано).
4. Здатність розрізняти на слух та відтворювати ритмічні звороти різного виду, визначати на слух розмір музичного твору, його характерні ритмічні звороти.
5. Записувати ритмічні диктанти у різних розмірах.
6. Застосувати набуті знання і вміння на рівні вокально-виконавського відтворення.

Навички:

7. Упорядковувати набуті знання і вміння у вигляді виконання індивідуальних завдань.
8. Аргументовано і професійно застосовувати засоби активного саморозвитку необхідних для творчої діяльності музичних здібностей – ритмічного слуху, пам'яті, запису музичних творів, творчих форм музикування.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
8	240	56	56	128	4	7- 8	вибіркова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
VII семестр

Назви змістових модулів і тем	кількість годин			
	всього	у тому числі		
		лекц.	практ.	С.р.
Змістовий модуль I. Ритм та метр на різне угруповання тривалостей (половинні, четвертні, восьмі, шістнадцяті, тридцять другі). Половинні, четвертні та восьмі ноти. Четвертна нота з крапкою. Чотири шістнадцятих. Восьма та дві шістнадцятих. Дві шістнадцяті та восьма. Приклади з включенням тридцять других тривалостей. Розміри 2/4, 3,4, 4/4. 3/8, 6/8. Вільне поєднання різних ритмічних зворотів. Типові прості естрадно-джазові метро-ритмічні фігури. Слуховий аналіз по темі. Метро-ритмічний та інші різновиди диктанту. Ритм у вправах фізичного руху. Ритмічні вправи Е. Жак-Далькроза. Творчі форми роботи за темою.	60	14	14	32
Змістовий модуль II. Ритм та метр на різне угруповання тривалостей (половинні, четвертні, восьмі, шістнадцяті, тридцять другі) підвищеної складності. Внутрішньотактова та міжтактова синкопа. Восьма з крапкою та шістнадцята. Чверть з крапкою та дві шістнадцятих. Прикладі з включенням тридцять других тривалостей. Триолі. Заліговані ритмічні малюнки. Змінний розмір Особливі види ритмічного поділу Приклади підвищеної складності. Поліритмія. Вільне поєднання різних ритмічних зворотів. Типові естрадно-джазові метро-ритмічні фігури. Слуховий аналіз по темі. Метро-ритмічний та інші різновиди диктанту. Ритмічна партитура. Творчі форми роботи за темою.	60	14	14	32
<i>Всього годин</i>	120	28	28	64

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - Залік				
VIII семестр				
Назви змістових модулів і тем	кількість годин			
	всього	у тому числі		
		лекц.	практ.	С.р.
Змістовний модуль III. Ритмічний контрапункт до мелодій. Половинні, четвертні та восьмі ноти. Четверта нота з крапкою. Чотири шістнадцяті. Восьма та дві шістнадцятих. Дві шістнадцяті та восьма. Приклади з включенням тридцять других тривалостей. Розмір 2/2, 2/3, 9/8, 12/8 та інші. Типові естрадно-джазові метро-ритмічні фігури підвищеної складності. Слуховий аналіз багатоголосної фактури. Метро-ритмічний та інші різновиди диктанту. Творчі форми роботи за темою.	60	14	14	32
Змістовний модуль IV. Ритмічний контрапункт до мелодій підвищеної складності. Внутрішньо-тактова та між-тактова синкопа Восьма з крапкою та шістнадцята Чверть з крапкою та дві шістнадцятих. Приклади з включенням тридцять других тривалостей. Тріолі. Змінний, змішаний розмір. Особливі види ритмічного поділу. Приклади підвищеної складності. Поліритмія. Типові естрадно-джазові метро-ритмічні фігури підвищеної складності. Метро-ритмічний та інші різновиди диктанту. Творчі форми роботи за темою.	60	14	14	32
Всього годин	120	28	28	64
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - Залік				

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Здобувачі вищої освіти отримують нотний матеріал за кожною темою (вокальні і інструментальні твори) для музичного аналізу з точки зору засвоєння музичних прикладів з теми що вивчається, аудіо- та відеоматеріали для прослуховування для аналізу та засвоєння відповідного змістовного модулю. Надаються рекомендації, індивідуальні завдання та оцінки за їх виконання. Аудиторія для практичних занять оснащена фортепіано та відповідною апаратурою для відтворення необхідних аудіо та відеоматеріалів.

6. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

На кожному етапі навчання зростає рівень технічної складності виконуваних завдань і здобувачі, відповідно до вимог програми, повинні вміти виконувати наступні вправи та завдання:

1. Активне відтворення пройдених метро-ритмічних фігур у вправах, музичних творах та на фортепіано;
2. Знання потрібної музичної термінології;
3. Сольфеджування з листа та розучених вдома мелодій і музичних творів з різними метро-ритмічними показниками (у тому числі, вивчених напам'ять вдома та на занятті);
4. Виконання двоголосних та багатоголосних вправ (в ансамблі, з власною грою другого і інших голосів, з тактуванням, диригуванням);
5. Визначення на слух пройдених метро-ритмічних елементів музичної мови;
6. Творчі вправи за темою.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи здобувачів щодо вивчення дисципліни «Ритмічне сольфеджіо» включаються:

1. Самостійне опрацювання заданих теоретичних і практичних завдань.
2. Консультації з викладачем протягом семестру.
3. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
4. Робота над технічними недоліками.
5. Підготовка до підсумкового контролю.

ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході оцінювання активності та результативності під час практичних занять. Також оцінюється ступінь залучення до творчого процесу, виконання домашніх завдань (робота над помилками) і СРС.	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення екзамену (заліку).	50%

Методи діагностики знань (контролю)	індивідуальне опитування; робота у групі; практичні завдання, перевірка виконання технічних вправ; екзамен (залік)

9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ

Розподіл балів, що присвоюються здобувачам з навчальної дисципліни, є сумою балів за активність та результативність під час практичних занять. Також оцінюється ступінь залучення до творчого процесу, виконання домашніх завдань (робота над помилками) і СРС. Впродовж семестру здобувач за виконання індивідуальних завдань та накопичення необхідних навичок отримує до 25 балів за кожний підсумковий модульний контроль. Складання екзамену (заліку або контрольного заняття) дає можливість отримати додатково до 50 балів.

Здобувач має протягом семестру засвоїти всі практичні теми занять, а також набути вміння швидко будувати у тональності та поза тональністю, а також чисто інтонувати окремі елементи музичної мови і вправи, засвоїти принципи швидкого, виразного і якісного інтонування прикладів читання з листа, писати музичний диктант за встановленим рівнем складнощів, визначати на слух відповідні до курсу метро-ритмічні елементи музичної мови, засвоїти та розвивати творчі форми роботи з ритмічного сольфеджіо.

Змістовний модуль (50 балів)

Критерії оцінювання

Відвідування занять і сумлінне виконання домашнього завдання – 10

Володіння метро-ритмічними елементами музичної мови і вправами – 10

Ступінь оволодіння навичками написання ритмічного диктанту відповідного рівня метро-ритмічних складнощів – 15

Визначення на слух розміру, окремих метро-ритмічних елементів музичної мови, музичних творів - 15

Залік - 50 балів

Критерії оцінювання

Демонстрація навичок володіння різними за складністю формами метро-ритмічної роботи - 20

Відтворення точного метро-ритму одноголосних та багатоголосних прикладів, читання з листа - 10

Написання ритмічного та інших видів музичного диктанту - 10

Визначення на слух метро-ритмічних елементів музичної мови - 10

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ (для заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє добре та впевнене знання музично-теоретичного матеріалу, бездоганно пише ритмічні та інші диктанти за складністю курсу, без помилок відтворює слухові контрольні завдання, впевнено відтворює складні ритмічні звороти, вправи і музичні твори, демонструє добрий темп відповіді. Був присутній на заняттях, під час яких виконував без помилок метро-ритмічні та інші завдання, вчасно і правильно виконує домашні завдання;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Здобувач демонструє невеликі погрішності у відтворенні музично-теоретичного матеріалу, пише музичні диктанти за складністю курсу, без грубих помилок відтворює слухові контрольні завдання, впевнено відтворює складні ритмічні вправи і музичні твори, але допускає незначні помилки у відтворенні елементів ритмічного сольфеджіо, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і виправляє помилки, має невеликі порушення у темпі відповіді, помилки в теоретичних знаннях. Був присутній на заняттях, вчасно і правильно виконує домашні завдання.

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Здобувач демонструє помірні погрішності у відтворенні музично-теоретичного матеріалу, з незначними помилками пише ритмічні диктанти за складністю курсу і з допомогою викладача може виправляти помилки, спроможність відтворювати значну частину слухових контрольних завдань, відтворює складні ритмічні вправи і музичні твори, але допускає незначні помилки у відтворенні ритмічних елементів сольфеджіо, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. Був присутній на більшості занять (пропущено не більше 10% від загальної кількості), враховується наявність домашніх завдань.

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Здобувач був присутній не на всіх заняттях (пропущено не більше 20% від загальної кількості), присутня спроможність відтворювати хоча б частину слухових контрольних завдань, володіє навчальним матеріалом на середньому

рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих, має значні порушення у темпі відповіді, помилки в теоретичних знаннях. При цьому враховується наявність виконаних домашніх завдань.

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Здобувач був присутній не на всіх заняттях (пропущено не більше 40% від загальної кількості), практично володіє можливістю відтворення необхідного матеріалу на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, присутня ускладнена спроможність відтворення точного ритмічного малюнку вправ та творів, визначення слухових завдань та написання більш-менш простого ритмічного диктанту, допускає помилки, має частково виконане домашнє завдання.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу, відсутня спроможність чистого інтонування, написання простого ритмічного диктанту та визначення простих слухових завдань.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	добре	
74-81(6-7)	C		
64-73 (5)	D	задовільно	не зараховано
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	FX	незадовільно	
1-34 (2)	F		

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

- Афоніна О. С., Баранова В. О. Сольфеджіо на основі сучасної, джазової та естрадної музики : навч. посібник. Київ : НАКККіМ, 2010. 148 с. нот.
- Ключко В. В. Ритміка та музичний рух: навч. посіб. для студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів [вид. 2-ге, перероб. і допов.]. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. 158 с.
- Коваль М. П. Сольфеджіо. Одноголосся та двоголосся. Київ : НАКККіМ, 2010. 40 с. нот
- Козинська К. Б. Двоголосне сольфеджіо. Київ : НАКККіМ, 2013. 41 с. нот.
- Павленко Т. Сольфеджіо на основі українських народних пісень. Київ: «Музична Україна», 2008. 112 с. нот.
- Савитська Н. О. Музика і ритмічні рухи: Методичні матеріали до курсу музична ритміка. Житомир : Видавництво Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2009. 67 с.
- Фоменко Л. В. Сольфеджіо: навчальний посібник. Київ, 2018. 84 с.

Допоміжна

- Співаємо на уроках сольфеджіо: навч. посіб. з сольфеджіо для V – VIII класів мистецьких шкіл / уклад. Е.О. Барикіна, С.Г. Казакова, О.Є. Мякота. Київ, 2019. 51 с. електр. версія
- Schmelting P. Berklee Music Theory. Boston, 2002. 79 p.
- Berg Sh. G. Essentials of Jazz Theory. Ear Training. Los Angeles. Complete. 2005. 120 p.